

Rapport om WSSK:s avelskonferens 2023 och dess efterspel

Inledning

Efter pandemiår och behov av en inkörningsperiod för ny avelsansvarig kunde vi äntligen genomföra en avelskonferens. Det visade sig nyttigt med inkörningsperioden på så sätt avelsansvarige hann med fördjupningskursen ”Avel i teori och praktik” och att delta på SKK:s avelskonferens i november 2022. Dessa arrangemang gav ett förändrat perspektiv på avelsfrågor generellt.

Det som avhandlades på konferensen med kommentarer om efterspelet

Rapport från SKK:s avelskonferens i november med dess fokus på inavelsgrad/-ökning. Är ett paradigmskifte på gång?

Detta var första punkten på dagordningen och tänkt som ett raster att läggas ovanpå alla andra punkter med syftet att vi skulle lyckas att ha två tankar i huvudet samtidigt hela dagen.

SKK:s konferens innehöll ett antal föredrag på temat *vikten av genetisk variation*. Jämförelser gjordes med avel med andra djurarter, en djupdykning i en hundras, historik kring rashundsavel mm. Slutsatserna handlade om att många åkommor och sjukdomar som hundar kan drabbas av har en delvis grund i en låg genetisk variation som oftast beror på en hög inavelsgrad. Allt var tankeväckande men här finns skäl att särskilt nämna två saker.

Man redovisade resultatet av ett amerikanskt forskningsprojekt om den genetiska inavelsgraden hos hundratals raser. Den genomsnittliga inavelsgraden rent genetiskt är hos de flesta raser runt 25 % - hos welshen ca 27 %.

Detta föranleder vår kommentar: vi ska inte låta oss luras av de siffror i SKK:s Avelsdata som anger *inavelsgraden* till 1,6 % eller liknande. Den siffran avser *ökningen* av inavelsgraden räknat över fem generationer. På SKK är man medvetna om det luriga här – man ville att vi skulle rätta vokabulären i vårt utkast till Rasspecifik avelsstrategi och använda ordet *inavelsökning*. Vi i vår avelskommitté visste att vi använde fel vokabulär men vågade inte utmana det som står på SKK:s hemsida och i Avelsdata. Nu blev det ju rätt i vårt dokument men inget är ändrat i SKK:s egna.

En annan för oss intressant iakttagelse som redovisades på SKK:s konferens var att så sent som i slutet på 1960-talet var inte stamböckerna stängda mellan de olika spanielvarianterna i Storbritannien. De numera olika raserna av jaktspaniels redovisades just som varianter. Så det tycks vara en myt att de inblandningar av engelsk springer spaniel som kennel Dalati gjorde i sin stam av welshar tillkom så att säga i skymundan. Det var ju alls inte nödvändigt att hymla med det. Det kan vidare noteras att t ex Cruft´s katalog fortfarande anger *Spaniels* och sedan har underrubriker för de olika raserna men så icke för t ex de olika setterraserna.

Som sagt - många åkommor och sjukdomar som hundar kan drabbas av har en delvis grund i en låg genetisk variation som oftast beror på en hög inavelsgrad. Vi måste alltså ta hänsyn till inavelsproblematiken när vi från ett avelsperspektiv tar oss an enskilda åkommor. Under konferensen lyckades vi genomgående att ha dessa två tankar i huvudet samtidigt. En stor framgång bara det!

Gonioskopi och glaukom

Här föreläste professor Björn Ekesten som är specialist på ögonsjukdomar med särskild kunskap om ämnet för dagen. Glaukom är en allvarlig ögonsjukdom som tyvärr ökar i vår ras. Björn gick igenom ögats konstruktion i berört hänseende, hur bristerna kan se ut, hur undersökningen görs mm (se **bilagor y-z**). Föreläsningen var mycket givande och ökade vår förståelse för de utmaningar det innebär att avelsmässigt försöka minska förekomsten av glaukom i vår ras.

Av särskilt intresse för oss är ett forskningsprojekt inom SLU rörande glaukom hos welsh springer spaniel som drivs av Björn Ekesten och Tomas Bergström.

WSSK tillskrev SKK den 14 maj med önskemål om medel eller annan form av samarbete för att bidra till detta forskningsprojekt (se **bilaga 1**). Vi uppmanades att ansöka om medel från deras utvecklingsfond. WSSK ansökte den 24 juni 2023 om fondmedel för ett projekt rörande glaukom i samarbete med forskarna Björn Ekesten och Tomas Bergström vid SLU. Syftet är att kartlägga förekomsten av glaukom i rasen som underlag för bedömning av ärftlighet. Det långsiktiga målet är att få fram DNA-test och därigenom kunna minska förekomsten av glaukom utan att drastiskt minska avelsbredden. I det kortare perspektivet hoppas vi att data om drabbade individer kan ge viss vägledning när det gäller ärftlighet. Projektet innefattar blodprovstagning av drabbade hundar och/eller deras närmaste släktingar. Genom att ersätta ägare och uppfödare för deras kostnader för detta hoppas vi att kunna bidra till den forskning som syftar till att utveckla DNA-test.

Utvecklingsfonden beviljade under hösten 2023 WSSK medel för detta projekt men pengarna kom av misstag att betalas ut först i början 2024. Mot den bakgrunden har vi valt att påbörja projektet först i samband med avelskonferensen i april 2024.

Andelen med PLD-anmärkning 2020 – 2023 ser ut så här: 31%, 32%, 35% och 38% (enligt Avelsdata).

Mentalitet

Vi gick igenom resultaten från en enkätundersökning som en student vid SLU gjort. Där hade ägare av welshar skattat sina hundars mentalitet i olika avseenden och då främst utifrån önskvärda egenskaper hos en stötande och apportterande spaniel. En stor andel bedömdes ha goda sådana egenskaper men en ganska stor minoritet hade brister. Lite spretigt alltså.

Sedan dess har vi påbörjat planeringen av ett antal djupintervjuer med personer som haft ett flertal welshar under flera decennier. Syftet är att ge kunskap och insikter kring eventuella förändringar i welsharnas mentalitet över tid.

Vår nya rasspecifika avelsstrategi (RAS)

Vi gick igenom dokumentet som då ännu inte var fastställt av SKK. Beskedet att det hade fastställts kom ett par dagar senare. Hela konferensen speglade också innehållet i RAS genom fokus på avelsbredd, allmän hälsa och mentalitet samt specifikt glaukom.

RAS avspeglas också i den nya uppföljningsplanen för aveln som styrelsen beslutat. Se nedan.

Den årliga avelsrapporten

Vi konstaterade vid konferensen att den årliga uppföljningen av aveln kunde bantas och att uppföljningsplanen framöver skulle vara mer fokuserad på de strategier vi valt i RAS.

Avelskommittén tog utifrån detta fram förslag till en ny uppföljningsplan för aveln. Denna fastställdes av styrelsen den 19 november 2023. Avelsrapporten avseende 2023 följer den planen.

Förberedelserna inför exteriördomarkonferensen 2024

Vi betonade vikten av bibehålla den variation som rasen har. Och att vi ska spegla denna i raskompendium och vid val av demonstrationshundar.

Förslag till Raskompendium för welsh springer spaniel skickades till SKK för granskning i slutet av mars 2024. Kompendiet speglar vårt fokus på genetisk variation. Valet av demonstrationshundar är inte klart men målet är att visa fyra hundar av lite skiftande typ.

Avslutande diskussion

Den avslutande diskussionen hade fokus på hur vi kan hålla nere inavelsgraden. Det rådde stor enighet om att WSSK ska undvika att ha ett antal egna mer skarpa avelsrekommendationer än dem som följer av SKK:s regelverk. Detta för att inte vi själva ska bidra till en snävare avelsbas. Inför nästa avelskonferens bör underlag tas fram för en diskussion om sänkt nivå inom hälsoprogrammet avseende höftledsdysplasi (HD) för welshen. Även detta i syfte att bredda avelsbasen.

Här finns mycket återstående arbete. Vi har inte tagit fram underlag rörande nivå för hälsoprogrammet avseende HD. Däremot har vi bjudit in Elisabeth Rhodin från SKK:s avelskommitté till vår avelskonferens i april 2024 för att bl.a. få råd kring detta. Vi har inte heller hunnit se över vår Ögonpolicy i sin helhet – bara gjort en justering när det gäller distichiasis. Likaså måste hela ordningen för Valphänvisningen ses över.

Avelskommittén i mars 2024

Förfrågan till SKK om samarbete kring glaukom

Welsh springer spanielklubben (WSSK) har noterat en ökning av antalet welshar som drabbas av glaukom. Vi har inga exakta siffror men statistik från försäkringsbolagen visar på en ökning. Det är ändå en ovanlig sjukdom men vi tänker att det är bättre att stämma i bäcken än i ån.

Vår första tanke var att satsa på gonioskopiundersökningar av främst avelsdjuren. Vi har dock funnit att det verktyget är något trubbigt och kan medföra annan negativ konsekvens. Det finns fortfarande oklarheter kring PLD-anmärkningarnas korrelation och kausalitet i förhållande till utvecklandet av glaukom, särskilt som det finns fler delar av ögat som bidrar till samma funktion som den som undersöks vid gonioskopi. Av de welshar som gonioskopiundersökts de senaste åren har 37 % PLD-anmärkning men glaukom är trots det en ovanlig sjukdom.

Användningen av ett så trubbigt verktyg som gonioskopi kan medföra negativa konsekvenser när det gäller avelsbredden. Rent teoretiskt behöver det inte vara ett problem med t.ex. en avelsrekommendation om att avelsdjuren ska gonioskoperas och att inte dubbla PLD-anmärkningar i aveln. Därmed utesluts i teorin inte något avelsdjur, även om antalet tänkbara kombinationer minskar.

I praktiken blir inte utfallet sådant. Vi kan jämföra med utfallet när det gäller HD-anmärkningar. Det enda absoluta kravet där är att avelsdjuren är röntgade. Resultatet har blivit att i princip endast A- och B-hundar används i avel. WSSK har där visserligen bidragit till det utfallet genom regler för valphänvisningen. Det vi vet med någorlunda säkerhet är att få hanhundar med anmärkning kommer att användas i avel – vi söker alla den perfekta hanhunden till våra tikar. På hanhundssidan har vi redan en alltför smal avelsbas.

Vi kan konstatera att redan idag medför hälsoprogrammet avseende HD ett bortfall av tänkbara avelsdjur med sådär 25 %. Till det ska läggas några andra ögon diagnoser. Vi ser mot den bakgrunden risker när det gäller avelsbredden om vi fokuserar enbart på gonioskopi.

Vi vill alltså angripa problemet även på annat sätt och då gå direkt på glaukomförekomsten. Denna sjukdom diagnostiseras ytterst sällan i samband med ögonlysning och blir därmed inte föremål för central registrering. Vi har alltså inte tillgång till dessa hundars identitet. Och vi kan självklart inte få sådana uppgifter från försäkringsbolagen. Vi måste ta oss an problemet via uppfödarna.

Vid SLU pågår ett forskningsprojekt rörande glaukom hos welsh springer spaniel. Där vill man ha blodprov från drabbade hundar och deras närmaste släktingar. För att få uppfödarna att göra denna stora insats vore det bra om de kunde få ersättning för sina kostnader. Vi tror inte att kostnaden per hund är särskilt stor men eftersom det kan bli många hundar som den enskilda uppfödaren ska betala blodprov för så drar kostnaderna iväg. För en liten rasklubb som WSSK kan det vara svårt att åta oss att ersätta uppfödarna för detta.

Förutom att detta bidrar till forskningsprojektet så får vi i klubben de drabbade hundarnas identitet i anslutning till att vi ska besluta om ersättning och kan därmed göra en kartläggning utifrån eventuella släktsamband.

Så vi undrar om SKK på något sätt kan bidra till detta arbete genom ekonomiskt stöd och kanske även på annat sätt.